

LIII RENOVACIÓ DE LA FLAMA DE LA LLENGUA CATALANA

MONTSERRAT, diumenge, 20 de febrer de 2022

Programa

A les 8 del matí: Sortida amb autocar de la plaça de la Universitat, banda de mar.

A 3/4 de 9: Arribada a Montserrat. Ofrena floral al monument al poeta Jacint Verdaguer, cantor dels Països Catalans. Interpretació dels tres himnes dels PP.CC. La Balanguera, La Muixeranga d'Algemesí i Els Segadors, pels Ministrils de Vic, Ramon Redorta Vila i Jordi Bansells.

A 1/4 de 10: Esmorzar al Bufet de Montserrat.

De 3/4 de 10 - 1/4 d'11 Arribada a Montserrat de la Flama de la Llengua Catalana, encesa a Prada de Conflent, pel **Club Excursionista de Gràcia**. La duen a peu des de Monistrol.

A 1/4 d'11: Cercavila fins a la plaça del monestir.

A 3/4 d'11: Rebuda de la Flama per **Dom Manel Gash, Abat de Montserrat**

A les 11: Missa conventual. Ofrena Flama de la Llengua. Cant del Virolai per l'Escolania.

A les 12: A l'atri del monestir, encesa de la llàntia de la Flama de Llengua. Parlaments: **Jordi Mir**, promotor de la Renovació de la Flama, **José Llobet**, president del Club Excursionista de Gràcia, **Jordi Merino**, president de la FEEC. **Dom Manel Gasch**, Abat del monestir de Montserrat. Cant d'Els Segadors.

A la 1: A la Sala de Porteria. Conferència: "Renovar la Flama de la Llengua: un compromís més necessari que mai" a càrrec de **Joan Josep Isern**, professor i crític literari. Comissari de l'any Joan Triadú. Presentació de la Renovació de la Flama 2023. Cloenda amb el cant d'Els Segadors.

A 1/4 de 3: Sortida cap a Santpedor. **A les 3:** Arribada a Santpedor. Trobada amb companys de la secció local. Dinar de germanor a "Can Punyetes". Llevant de taula.

A les 5: Visita pel poble acompanyats per **n'Agustí Coma** primer tinent de batlle.

A les 7: Sortida cap a Barcelona

A les 8: Arribada a Barcelona.

Import: viatge i dinar: 40 € Inscripcions: Telf. 93 317 84 68

Organització i participació:

Indrets del Record - indretsdelrecord@gmail.com

Institut de Projectió Exterior de la Llengua Catalana (IPECC)

Llibreria Clau de Volta. Casal Irla d'Horta-Guinardó.

Any Joan Triadú. Flama de la Llengua Catalana

La Renovació de la Flama de la Llengua Catalana és un acte que se celebra de manera ininterrompuda des de 1968, l'any del centenari del naixement de Pompeu Fabra.

Aquesta important iniciativa, que des del primer moment va comptar amb l'impuls de **Joan Triadú** i molts altres activistes, es fa comptant amb el suport i la complicitat de les entitats excursionistes de Catalunya que es relleven en cada edició per organitzar les diverses activitats que comporta el compromís de renovar la flama de la llengua amb la solemnitat que li correspon.

L'entitat organitzadora de la present edició és el Club Excursionista de Gràcia (CEG), fundat el 1922; és a dir, ara fa un segle.

Joan Josep Isern
Comissari de l'Any Joan Triadú

C E G 1922 -2022 100 anys de "Mai enrera"

**RENOVACIÓ DE LA FLAMA DE LA LLENGUA CATALANA
MONESTIR DE MONTSERRAT
DIUMENGE 20 DE FEBRER 2022**

El darrer acte oficial de la Renovació de la Flama de la Llengua, serà portar la Flama fins a Montserrat, on es mantindrà encesa a l'atri de la Basílica fins a la seva renovació, l'any vinent.

Aquest dia, pujarem la Flama, encesa a Prada de Conflent, a peu des de Monistrol. Arribats al peu del Monestir, farem un cercavila per les places inferiors del recinte. Tot seguit, ens rebrà el Pare Abat a l'entrada de la Basílica.

Al final de la Missa Conventual i del Cant del Virolai, procedirem a la cerimònia d'encesa de la llàntia de la Flama de la Llengua, situada a l'atri de la Basílica, seguida d'uns breus parlaments.

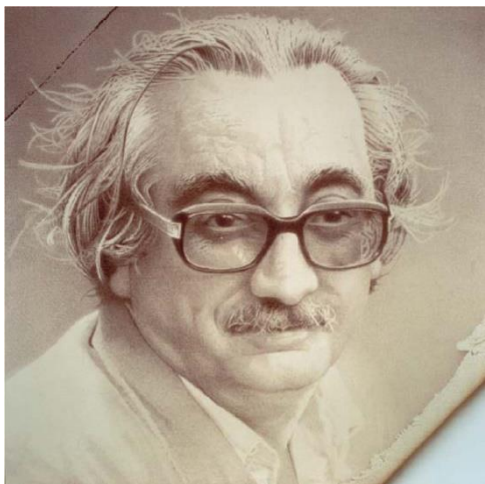
També es farà l'acte de traspàs del relleu a l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró, l'entitat que farà la Renovació de la Flama el 2023.

Acabat aquest acte, tots sereu benvinguts a la Sala de la Façana del Monestir, amb l'única limitació de la seva capacitat, establerta en aquests moments en 140 places.

En aquest entorn, serà en Joan Josep Isern l'expert encarregat de fer una ponència sobre la necessitat i la vigència de la renovació de la Flama, en el vigent context de la necessària defensa de la nostra llengua. Clourem l'acte amb el Cant dels Segadors.

“...i us sentiu les mans breus i carregades d’obra”
Joan Fuster

Notes sobre Joan Fuster, savi i patriota. Enllaços amb Catalunya. Els Països Catalans.

“No tinc altra autoritat que aquesta:
la d’haver-me apassionat,
fins a l’obsessió,
per la vida i el destí del meu poble.
Potser és l’única passió noble
que reconec en mi”.

Joan Fuster

Joan Fuster i Ortells (Sueca, 1922-1992) és una de les persones de la intel·lectualitat valenciana més destacades del segle XX. Advocat, poeta i assagista s'emmarca dins d'una tradició humanista adaptada a la modernitat. Va conrear l'aforisme i l'assaig. Va mantindre una decidida actitud pública per les llibertats democràtiques, especialment des de l'àmbit valencià. (Consell de la Generalitat Valenciana)

“La nostra pàtria és la nostra llengua”
Joan Fuster

Generalitat de Catalunya, commemoracions de l’any 2022

“El Govern ha acordat quins seran els esdeveniments i les personalitats que seran objecte de commemoració per part de la Generalitat de Catalunya el pròxim any 2022. L’objectiu és posar en relleu, recuperar i divulgar la memòria d’esdeveniments i personalitats històriques, artístiques, científiques o culturals, que han deixat empremta en el patrimoni col·lectiu dels catalans.”

Entre les commemoracions hi consta:

Commemoració del Centenari del naixement de Joan Fuster.

Joan Fuster, primers contactes amb Catalunya

. Durant els anys 50 Fuster es guanya el reconeixement dels intel·lectuals exiliats a **Mèxic** i de cercles reduïts d'intel·lectuals de **Catalunya**.

. 1950. El primer article que escriu per a *La Nostra Revista*, publicada a Mèxic, es titula «**València en la integració de Catalunya**», suposant el primer text «programàtic» escrit per Fuster.

. Del 1952 al 1956 publica a *Pont Blau* (revista cultural, que es publicà a la ciutat de Mèxic des del 1952 fins al 1963, la revista *Xaloc* (1984-1981) va prendre el seu relleu)

. Vers el 1950 Joan Fuster fa la primera visita a **Catalunya** i és a càrrec d'Oriol Folch i Camarasa, fill de Josep Maria Folch i Torres).

Hi estableix contacte amb Joan Triadú, Joaquim Molas, Albert Manent i Carles Riba.

. El 1954, el filòleg i editor Francesc de Borja Moll li editava a **Mallorca** l'assaig d'estètica *El descrèdit de la realitat*, amb el qual iniciava una brillant carrera d'assagista de vasta amplitud temàtica.

. Un altre aspecte de la seua obra, iniciat també aleshores, va ser el de l'erudició, la història i la crítica literàries, que va alternar amb antologies de prosa. Fuster entrava així en un procés personal de professionalització al mateix temps que es produïa tot un **procés de comprensió de la realitat valenciana**.

Joan Fuster i els Països Catalans

. El 1955 publica *Antologia de la poesia valenciana* a l'Editorial Selecta de **Barcelona**, és un dels primers textos on utilitza l'expressió **Països Catalans**.

. Durant la dècada dels 50, deixarà escrits desenes de textos de caràcter emfàtic on es lloaria temes locals com les falles, la paella, o temes religiosos com la Mare de Déu dels Desemparats i la Processó de Corpus.

. El 1959 publica *Un món per a infants (primer llibre de lectura)*, amb il·lustracions d'Andreu Alfaro. Possiblement, el primer llibre en català després de la guerra fet a posta per a ensenyar de llegir els infants.

. El novembre de 1960 publica en el número d'homenatge a Jaume Vicens Vives de la revista Serra d'Or una col·laboració en referència a un dels darrers escrits del català, *Presència valenciana* que va ser escrit en el número de maig de la mateixa publicació. Al text, Fuster reclamava **la catalanitat dels valencians** fet que provocà una carta en resposta del grup Torre, on es desmarcaven tant d'aquelles afirmacions com d'una felicitació de Nadal repartida per la revista on apareixia el **mapa dels Països Catalans**.

Fuster considerava que la resposta apareixia per la puixança del **catalanisme** en el minoritari grup de lletraferits de la **València de postguerra**. Des d'eixe moment el món del **valencianisme de postguerra** comença a dividir-se en dos vessants contraposats.

. El 1962 es publiquen dos dels seus treballs més polítics, les obres *Qüestió de noms*, un assaig sobre els noms de la nació catalana i *Nosaltres, els valencians* (guardonat amb el **Premi Lletra d'Or, de Barcelona**, l'any 1963), llibre en el qual proposa la «reconstrucció nacional» del **País Valencià** dins el marc dels territoris de parla catalana, els **Països Catalans**, aquest terme que ell mateix va popularitzar.

Jaume Pérez Montaner, estudiós de l'obra de Fuster, diu de *Nosaltres, els valencians*: La seua significació històrica ha estat tan remarcable que hom pot parlar des de la nostra perspectiva actual d'un abans i un després d'aquesta obra en qualsevol referència a la cultura i la consciència nacional del País Valencià.

Fuster va jutjar com a *positius* els efectes de la polèmica, en tant que les seues propostes polítiques i culturals van guanyar visibilitat i la bel·ligerència dels sectors franquistes li va fer guanyar la simpatia dels sectors liberals i suports entre diversos sectors intel·lectuals i entre els joves universitaris, el públic que Fuster volia per a la seua obra.

Va rebre nombrosos guardons literaris i cívics.

Premis de Catalunya atorgats a Joan Fuster

1953 Premi Joaquim Folguera.

1956 Premi Josep Ixart.

1959 Premi Concepció Rabell.

1963 Premi Lletra d'Or.

1968 Premi Per Comprendre.

1968 Apareix el volum I de les seves *Obres Completes*. Se li dedica un important homenatge a l'Ateneu Mercantil de València.

1970-1980 **Assessor General de la Gran Enciclopèdia Catalana.**

El 1975 va rebre el **Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.**

1976-1977 Vice-president del Patronat d'Honor del **Congrés de Cultura Catalana.**

1978 Membre agregat de l'**Institut d'Estudis Catalans.**

El 1978 va ser promotor i primer president d'**Acció Cultural del País Valencià.**

Del 1987 al 1991 va ser president de l'**Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.**

El 1978 va patir un primer atemptat feixista.

El 1981, un altre atemptat, (coincidint amb la **Diada Nacional de Catalunya**) en el seu domicili, amb la col·locació de dos artefactes explosius que no van ocasionar danys personals a l'escriptor, però sí al seu habitatge i a la seua biblioteca. Els autors dels atemptats mai no van ser detinguts.

El 1982 va ser investit **Doctor Honoris Causa per la Universitat de Barcelona**
i **Doctor Honoris Causa per la Universitat Autònoma de Barcelona.**

El 1983 Joan Fuster rep la **Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya.**

El 1985 es va doctorar en Filologia Catalana a la Universitat de València.

El 1986 va obtenir la càtedra de Literatura de la Universitat de València.

I membre agregat de la Institució Valenciana d'Estudis i Investigació.

Va formar part del Consell Valencià de la Cultura.

Membre de l'Institut Valencià de Filologia.

Membre del consell assessor de la Biblioteca Valenciana.

1992, el 21 de juny, Joan Fuster mor a Sueca

Pompeu Fabra: el seny ordenador de la llengua catalana

"Cal no abandonar mai ni la tasca ni l'esperança"

"No tenim un estret nacionalisme.

Vivim de cara al món i si volem la plena sobirania és per millorar la qualitat de vida dels nostres conciutadans i per obtenir que Catalunya, intensament civilitzada, pugui oferir una efectiva col·laboració en l'obra de millorament i progrés de la humanitat."

Pompeu Fabra

(Vila de Gràcia, 20 de febrer de 1868 -Prada, Conflent, 25 de desembre de 1948)**CONCERT**

"1968: Any Fabra" "L'any 1968 és un de més de la sinistra corrua descatalanitzadora i totalitària de la Dictadura de Franco, però un any que trenca dinàmiques, a Catalunya i al món."

Lluís Duran. Historiador, membre de la junta directiva d'Òmnium Cultural

PER LA LLIBERTAT celebrat al Camp Nou de Barcelona el 29 de juny de 2013

Organitzat per Òmnium Cultural, juntament amb altres entitats de la societat civil, com l'Assemblea Nacional Catalana o la Plataforma ProSeleccions Esportives Catalanes, amb l'objectiu de reclamar, mitjançant el llenguatge universal de la música, el dret del poble català i de tots els pobles del món a poder decidir lliurement i democràticament el mateix futur. Hi assistiren uns 90.000 espectadors.

Lluís Soler hi recità La veu del Montseny, de Jacint Verdaguer

L'altre dia tornaven a embolicar la troca: «Verdaguer no era pas independentista», asseverava algú, fent-se el savi. I és clar que no. Senzillament perquè això que avui entenem per independentisme no existia. És com preguntar-se si era europeista. Verdaguer era un català que ho volia tot per a la seva pàtria. Com tot patriota. I la pàtria de Verdaguer era Catalunya, la dolça Catalunya de l'enyorament i la gran Catalunya de la Renaixença i de la Revolució Industrial. En va ser una peça essencial. De la Renaixença, com a poeta dels Jocs Florals i recreador de la llengua catalana moderna. De la Revolució Industrial, com a col·laborador de dos dels seus magnats, el marquès de Comillas i el comte de Güell. Verdaguer era sobiranista. Per a Catalunya ho volia tot. Com ho volen tot, tots els patriotes. I si no ho tenen, ho reclamen a qui els ho ha pres i no els ho vol tornar. L'any 1886, en nom del poble català, va presentar el Memorial de greuges al rei d'Espanya, cap de l'Estat. Una petició equivalent a la que aquests dies presenta el president de la Generalitat al govern de Madrid. Verdaguer tenia el do de sentir la veu de la terra, en especial de les grans muntanyes. Sentia la terra gemegar quan s'obria per a infantar la serralada del Pirineu. Sentia la veu del massís de Montserrat que s'afegia a la veu dels monjos i dels escolans. Verdaguer sentia les veus del Puigmal i del Montseny que discutien sobre si Catalunya anava bé o anava malament. La poesia La Veu del Montseny és l'enregistrament de la discussió entre dos patriotes, el Puigmal i el Montseny, entre el català derrotista que exclama La raça catalana és morta, no hi ha res a fer, ell no se'n sortirà, Espanya té tot el poder, i el català coratjós que replica que mai fou tan viva, que els catalans volen ser un estat propi, associat a d'Europa".

La veu del Puigmal era la veu del derrotisme, la del Montseny era més convincent per al poeta que a Folgueroles, situat entre les dues grans muntanyes, se sentia com si fos, diu, un pal de telègraf a on toca l'elèctrica corrent i escoltava el diàleg sobre el futur de la pàtria.

I prenia partit fent-se seva la veu del Montseny que recorda al Puigmal:

no és mort encara l'arbre de la pàtria

i li demana que

Si dorm a la seva ombra alguna tribu,

en lloc de fer-li de fiscal, ajuda'm

de tos torbs amb la veu a despertar-la.

Verdaguer en tenia prou amb el que era, un patriota, un sobiranista, quan a «Folgueroles, estiuada de 1888», fa 125 anys, deixondit pel tro de les muntanyes dialogants, va oferir a sa estimada pàtria la sang, l'arpa i la vida, clavant son front a terra, de vergonya de sols tenir per ella un gra d'arena. El gra d'arena de la papereta electoral que digui Sí, ho volem.

Ricard Torrents

Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris. Universitat de Vic

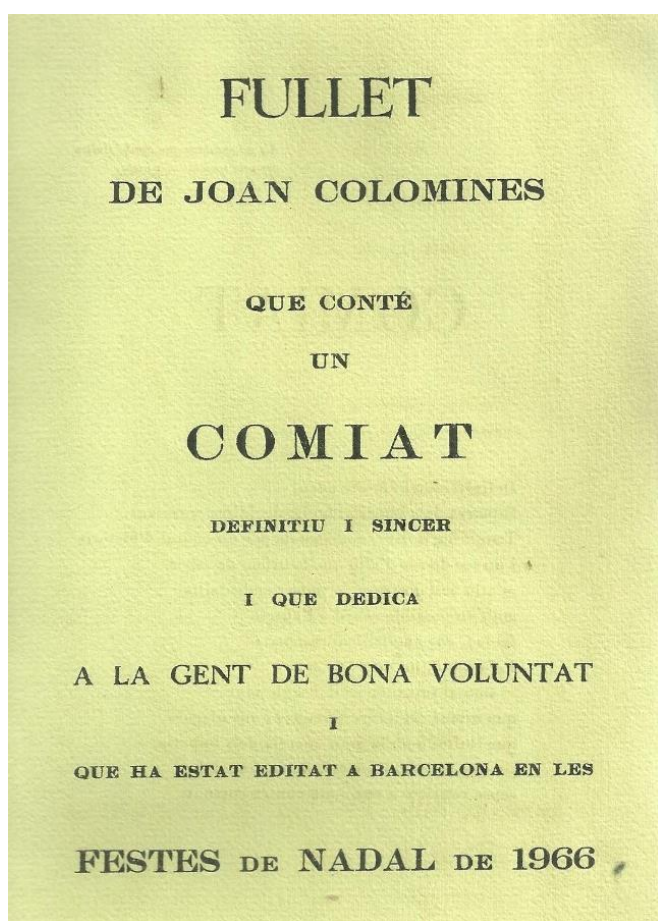

El Pi de Verdaguer i els Països Catalans

Ramon Felipó, 25 de maig de 2021 (fragment)

“Josep Narcís Roca i Farreras sembla que va ser el primer a usar l’expressió Països Catalans, segons Fèlix Cucurull, en una cita que apareix a L’Arch de Sant Martí de 18 d’abril del 1886, on diu: «Unió nacional de les províncies catalanes, de tot Catalunya i [...] de tots els Països Catalans d’ençà i d’enllà del Ebre, d’ençà i d’enllà dels Pirineus Orientals». Malgrat aquest text i d’altres de posteriors, l’expressió Països Catalans no es va començar a popularitzar fins als anys cinquanta del segle XX.

El Pi de les Tres Branques sempre ha servit d’icona per alguna causa, ja sigui religiosa, cultural o política. Jacint Verdaguer en va fer diverses interpretacions: com a imatge de la Santíssima Trinitat, com a símbol de la unitat dels països de llengua catalana. Però Verdaguer i els Països Catalans són indestriables.

Joan Colomines i Puig

[Barcelona, 2-12-1922 – 22-2-2011]

Centenari del seu naixement

*Metge,
poeta,
activista polític
i cultural
durant el franquisme
i el postfranquisme
a Catalunya.*

Comiat

Definitivament et dic adéu,
Espanya dels imperis: ho he decidit serenament.
Temps ha, potser, embabaiats per un cúmul d’història
i un res de res d’allò que hauríem de saber
-allò ben nostre-, o potser embadalits
amb un possible acord o l’entesa
fal·laç, ens manteníem resignats.
Ja fa, però, un munt de segles

-som al seixanta-sis del segle vint-
que estens els llargs tentacles i ens ofegues,
que lluites amb la gran energia dels imperis,
perquè tu ets un imperi, no en tinc dubte,
sense respecte a res, i ara contra corrent.
Definitivament et dic adéu!
M'acomio de tu. Hi ha massa sang vessada,
hi ha massa injúria i massa greuge,
i massa sofriment, al capdavant estèril.
Perquè ni tu -cavaller de Castella
amb creu i daga-, ni nosaltres plegats
-ramat d'ovelles esquilades-,
no podem anar junts. Me n'allunyo, de tu!
Prefereixo de lluitar per la pau
i amb els éssers que l'estimen, la pau.
Prefereixo de crear el futur d'un país
i deixar-te. Apa, adéu!
I ara pensa en els teus,
en els qui, farts de pena, van errants i perduts,
en els qui, morts de lluita, es rosequen els punys;
aquests són els teus fills,
els únics que t'estimen. Deixa de guerrear
i allibera'ls d'un cop. Jo me'n vaig!
Vull viure en pau a casa, vull morir esgotat
construint Catalunya. I res més!
Potser un dia ens veurem: Déu et guardi,
et diré: com et va? Però, mentrestant: a casa!
Hem lluitat massa temps al replà,
i tot és ple de pols i teranyines.
Definitivament et dic adéu!
T'ho dic sense rancor, somrient
darrera del cancell, mentre poso la balda.

Joan Colomines

1966

Recull de textos: Teresa Clota